

ESP AIS PER A LA CULTURA: ELS CENTRES CULTURALS ALS ÚLTIMS 10 ANYS

Marga Latorre

ESPAIS PER A LA CULTURA: ELS CENTRES CULTURALS ALS ÚLTIMS 10 ANYS

I. Descripció dels centres culturals estudiats	3
II. Elements per a una anàlisi comparativa	57
III. Annexes	81

I. DESCRIPCIÓ DELS CENTRES CULTURALS ESTUDIATS

LA MOSTRA

El nombre restringit - 5 centres culturals- i, per tant, el tractament qualitatiu de la informació recollida, tenen la seva raó de ser en l'interès d'estudiar pocs centres però en profunditat, per arribar, si més no, al plantejament d'unes hipòtesis a partir de la realitat detectada, cosa que fins ara encara no s'ha fet de forma sistemàtica.

L'estudi ha pretès, des del començament, estudiar cada un dels centres en sí mateixos, a partir de la lògica establerta als seus inicis, pel que fa al seu funcionament (estatuts, objectius, estratègies) i la seva evolució temporal (definició de polítiques diferents, evolució pressupostària i de personal, etc.).

I, en una segona etapa, analitzar la singularitat dels diversos processos a partir d'una realitat de partida molt semblant, per poder arribar a definir quins han sigut els elements que han donat lloc a realitats diferents (definició o no d'una política cultural, prioritat acordada a les activitats més estrictament culturals, paper del director del centre, tipus de gestió, espai disponible, etc.)

Els criteris per definir la mostra han sigut dos:

- geogràfic: dins la província de Barcelona, s'han triat els municipis de tamany mitjà (de 25.000 a 50.000 habitants) -17-, que estessin situats a les comarques del cinturó industrial de Barcelona-ciutat (Baix Llobregat, Vallès oriental i Vallès occidental) -14-, amb una població bàsicament immigrada, que ha sofert un procés de desarrelament, de manca d'identitat i d'integració cultural.
- tipologia dels centres culturals: tenint en compte els criteris anteriors, s'han triat després poblacions amb un únic centre cultural públic, amb uns quants anys de funcionament, i un pressupost i un volum d'activitats que permetessin una anàlisi fructífera. També es va tenir en compte un grau mínim de professionalitat en la gestió.

Hi havia 6 municipis que complien aquestes condicions, dels quals l'estudi es refereix a 5 d'ells. Els criteris per triar els 5 centres han sigut dos: en primer lloc, els que destaquessin per alguna característica determinada (en el cas de Cerdanyola perquè és el centre cultural amb una política més definida, amb un volum d'activitats més consistent i un pressupost més elevat; Esplugues perquè la seu del centre cultural era la de més recent construcció i podia haver sigut dissenyada a priori, al menys en teoria; Castelldefels com exemple d'evolució caòtica, amb una manca de dotació de personal i d'espai que dificulten el seu funcionament i també perquè era l'únic centre que va començar a funcionar durant el franquisme.) Dels altres 3 municipis que tenien unes característiques semblants, n'hem triat 2 a l'atzar.

Tots els ajuntaments triats tenen majoria d'esquerreres, amb alcalde socialista, menys a Ripollet que és comunista.

En resum, en totes les poblacions es partia d'una realitat semblant: cap altre equipament cultural públic i central, cap disseny previ de funcions o estratègies en el moment de la creació dels centres, ni de l'espai, en un context d'una població majoritària immigrada, desarrelada i amb un molt baix nivell socio-econòmic i cultural.

1
2
3

CERDANYOLA

Configuració històrica i actual de la població

Cerdanyola és un municipi d'uns 50.000 habitants, que ha viscut un creixement ràpid i desordenat en 20 anys.

Al 1850 va crear-se el primer nucli urbà, del que era un grup de masies disperses.

El municipi pateix la forta immigració de la dècada dels 60 i passa dels 5000 habitants al 50.000 aproximadament actuals, sense haver tingut temps de crear-se una identitat pròpia. Això el va convertir, com en tants d'altres casos, en una població despersonalitzada, amb una majoria de gent de fora de Catalunya, desarrelada.

Actualment també hi ha un corrent de migració interna, de classe mitja, que volen millorar la seva qualitat de vida i aprofitar el que suposa de positiu el viure en una població de tamany mitjà.

A nivell polític, el municipi té una majoria socialista.

L'Ateneu: tipologia dels espais

L'Ateneu és un edifici de 4 plantes, amb una superfície total de 1.800 m², situat al centre del poble. La divisió de l'espai per usos, que els responsables consideren insuficient, és la següent:

15 sales d'ús específic
 5 sales d'ús polivalent
 1 bar
 1 sala d'exposicions
 2 sales d'actes (aforaments: 100 i 525 persones)
 3 espais interns (1 d'elles també s'usa per música)
 magatzems
 vestuaris

La resta de l'espai existent, l'ocupen altres institucions (veure Cohabitació).

Per la construcció de l'Ateneu no es fa cap disseny previ de funcions específiques, d'objectius estratègics ni d'usos de l'espai. Es fan senzillament unes consultes molt genèriques a les entitats existents en aquell moment, i s'encarrega el projecte a dos arquitectes del municipi.

Els principals problemes pel que fa a l'espai, apart de l'insuficiència, són:

- la manca d'un espai adequat per dansa
- la manca d'una sala d'actes amb més aforament
- la sala d'exposicions té goteres des que es va construir l'edifici.

Així i tot, no hi ha cap projecte de construcció d'un nou edifici, un anexe o l'aprofitament d'un altre espai ja existent, per suplir les carències actuals.

Creació de l'Ateneu: objectius, etapes, configuració actual

L'Ateneu de Cerdanyola neix com a fruit immediat d'un compromís polític (tant els socialistes com els comunistes havien inclòs la demanda d'un centre social en els seus respectius programes electorals), i quan guanyen els socialistes, es construeix l'edifici.

De fet però l'Ateneu té les seves veritables arrels en un grup de persones de la ciutat que, al voltant dels anys 78-79 i durant dos o tres anys, organitzen pel seu compte, al marge de cap estructura institucional, activitats culturals diverses. Es un grup molt actiu, d'unes 20-30 persones, que es reuneixen al Casal parroquial i que ja s'autoanomenen "Ateneu".

Abans de la construcció de l'edifici del futur Ateneu, a Cerdanyola no hi havia cap equipament públic d'aquesta mena, i encara ara és l'únic que hi ha.

El nucli inicial es desfà, passats els anys d'eufòria activista, i quan s'inagura el centre social i es convoca concurs públic per cobrir la plaça de coordinador, alhora responsable de l'Àrea de Cultura, el guanya una de les persones que havia format part del nucli originari, el que crea de fet una certa continuïtat.

L'Ateneu s'inagura el mes d'abril del 1983. En aquell moment, es defineixen simplement uns funcions molt genèriques pel que fa al seu ús: donar suport a les entitats existents, que de fet llavors eren poc relevants, hi havia un associacionisme molt pobre.

Actualment, com hem dit, l'Ateneu segueix sent l'únic centre cultural central de la població, en un context d'equipaments culturals públics al municipi, que és el següent:

1 Casal de joves

2 "centres cívics" (que són seus d'AAVV), als barris de Serra Parera i Banús (les seves activitats estan coordinades amb l'Ateneu)

1 biblioteca de la xarxa de la Diputació, que està ampliant-se actualment.

Hi ha a més un Casal parroquial i un cinema privat, amb tres sales.

L'Ateneu de Cerdanyola constitueix d'una forma clara l'eix principal, amb un pes molt notable, de la vida cultural de la població. Malgrat que, com a tot arreu del país, la cultura mai es considera prioritària, la dinàmica que genera l'Ateneu és molt forta, el que queda reflectit, com veurem més endavant, en les seves activitats, assistència i pressupost.

L'Ateneu de Cerdanyola ha optat per fer cultura, encara que fos deficitària. Ho ha imposat, perquè és una necessitat real. Els responsables de l'Ateneu consideren que la cultura genera moltes altres coses: creació de públics, sorgiment de creadors, llocs de treball. Fins i tot s'atreveixen a opinar que el nivell de delinqüència ha baixat des que a la ciutat hi ha un nivell cultural més alt.

L'Ateneu, des de la seva inauguració, ha seguit un procés de continuïtat, tant en els seus plantejaments bàsics, com en la direcció (el mateix coordinador durant 7 anys).

Les funcions bàsiques a les que vol respondre l'Ateneu són dues:

. donar suport a les entitats

. fer una programació que ningú més no feria

Encara que l'espai que ocupa l'Ateneu no sigui l'adequat a les seves necessitats, la seva pròpia existència ha sigut clau com a punt de referència i contenidor de activitats, espai de trobada, punt que genera i irradia cultura.

Està situat al centre de la ciutat, el que facilita el seu accés; no és el centre cultural de cap barri concret per la seva ubicació, encara que això també va ser fruit de l'atzar i s'hi pot arribar a peu, donat el tamany de la població.

Encara que la funció primordial de l'Ateneu siguin les activitats culturals, en el mateix espai hi cohabituen altres serveis, que tenen però una dinàmica al marge del propi Ateneu:

- . Servei psicopedagògic
- . Centre de recursos pedagògics

Activitats docents i difusió cultural

Malgrat la falta de definició de funcions i estratègies en el moment de l'inici de les activitats de l'Ateneu, els responsables culturals en aquest cas han aconseguit arribar a uns plantejaments clars i encertats pel seu funcionament, unes línies mestres coherents, que també la pràctica ha ajudat a definir i redefinir amb el temps.

A l'iniciar-se les activitats, no hi havia demanda, les necessitats no havien emergit. D'altra banda, no hi havia tampoc indústria cultural privada, i la mentalitat històrica que la cultura la promou i la finança l'Administració pública.

Es va decidir doncs una doble estratègia, molt genèrica:

- Fer la programació que ningú no fa en un altre lloc
- Potenciar l'associacionisme amb un recolzament econòmic i d'infraestructura. Aquest segon punt parteix de la base que el nivell cultural d'una població es defineix per la seva capacitat d'autoorganització, d'autoconvocatòria, sense necessitat d'institucions.

La política cultural de l'Ateneu es fonamenta en quatre pilans .:

- . Les arts plàstiques, amb una Escola de Belles Arts
- . El teatre, amb una Escola de Teatre
- . La dansa, amb una Escola de Dansa
- . La música, amb una Escola de Música

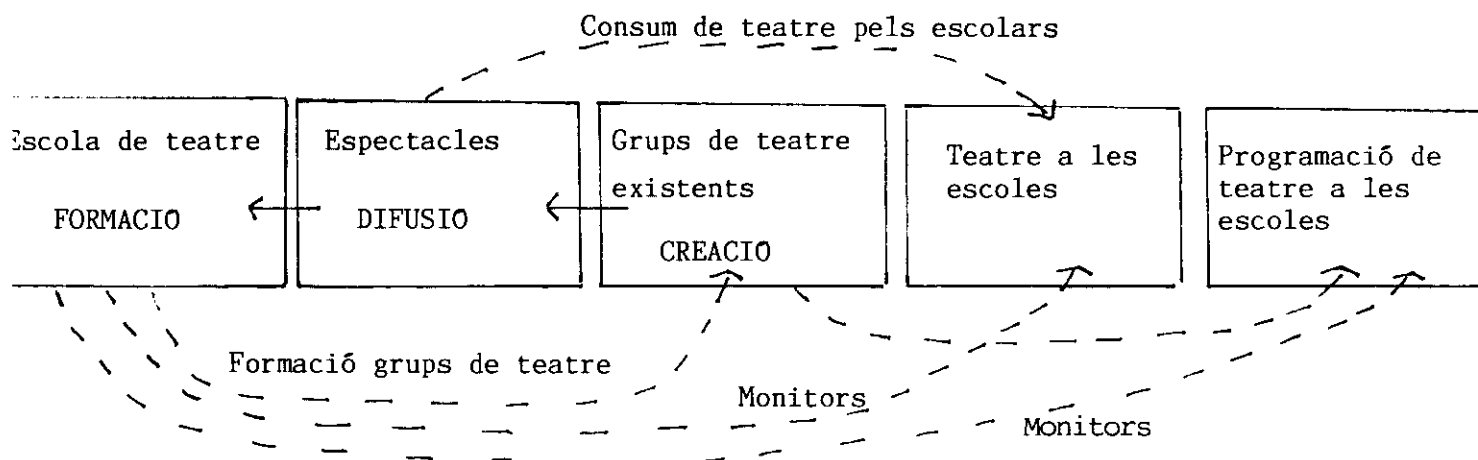
En una primera fase, fan començar fent tallers estables, en els que comptava més la quantitat dels assistents que la qualitat de l'ensenyament.

Actualment són més selectius. A les classes hi ha menys gens i es fan més cursos.

Les quatre escoles tenen inscrits 1.200 alumnes en total, 400 dels quals estan a l'Escola de Música, que manté un nivell molt alt.

Els alumnes, al finalitzar els cursos, s'examinen al Conservatori, amb un percentatge d'aprovatats molt elevat.

A partir d'aquestes quatre escoles, s'organitza un esquema de feed-back entre la docència, la difusió y la creació, que pot resumir-se amb el gràfic següent (amb l'exemple de la política teatral):

A través de les Escoles esmentades, es fan "fàbriques" de músics, teatre,.. Després es creen grups de músics, d'actors, pel seu compte, que estableixen convenis amb l'Ateneu. I es produeix un intercanvi: per exemple, l'Associació d'arts plàstiques es fa responsable de portar a terme la política d'exposicions a l'Ateneu.

D'altra banda, també hi poden fer els seus espectacles o exposicions i fer formació amb els nens de les escoles.

La política que es plantejen amb tots aquests eixos és la creació de públics.

Pel que fa a les escoles, actualment hi ha uns 1000 nens que fan teatre. L'Ajuntament paga a un monitor i ^{una} subvenció. Un professor se'n responsabilitza i d'aquesta manera també ha de donar classes de teatre i es crea un reciclatge pel professorat d'EGB.

L'objectiu últim és que cada escolari tingui un grup de teatre propi, teatre extraescolar (actualment n'hi ha 4-5).

També tenen clar que quan el Ministeri d'Educació faci aquesta tasca, ells feran una altra cosa.

Programació estable

Per l'any 90, hi ha una programació estable d'espectacles, en les diverses branques, que és la següent:

Música - 14 actuacions
 Dansa - 16 actuacions
 Teatre - 14 representacions

Pel que fa a la música, el contingut de programació es de música "clàssica", de cambra, en un ~~seu~~ petit genèric.

Les obres de teatre programades son per un públic mitjà, de qualitat.

En dansa té una predominància la dansa contemporània.

Pel que es veu donc, s'intenta fer una programació de qualitat, encara que no elitista, fugint dels falsos populismes per atreure públics de manera fàcil.

Avaluació assistència

Segons les dades recollides pel propi Ateneu d'assistència als espectacles de programació estable, facilitem les dades corresponents a l'any 1989:

. Teatre:	29.972	espectadors	
. Dansa:	7.538	"	
. Música:	15.554	"	
. Cinema:	20.945		
. Exposicions:	18.072		
. Varis:	8.409		Total públic: 100.690

A un altre ^{nivell} que també és significatiu, van assistir a les assemblees 4.290 persones.

Dotació de personal

Actualment a l'Ateneu hi treballen de forma fixe 60 persones, que acompleixen les tasques següents:

Personal administratiu i de manteniment

- 1 coordinador
- 2 administratius
- 3 conserjes

Personal docent

54 professors (5 dels quals són també coordinadors d'àrees)

Tipus de contractació

- 3 persones són funcionàries
- 7 tenen un contracte laboral indefinit
- 50 tenen un contracte parcial (9 mesos de feina, 3 mesos d'atur)

En general, es pot dir que entre el personal hi ha una manca d'especialització. El que és flagant però és la manca de personal en un centre amb un nivell d'activitats tant elevat, que s'ha de suplir amb voluntariat. El propi director ha de fer tasques realment "multivariades".

Curriculum coordinador

El director de l'Ateneu és Xavier Gordo, que és alhora responsable de Cultura.

Com hem dit anteriorment, en Xavier Gordo va obtenir la plaça per concurs públic, i havia sigut un dels animadors del grup que va començar a realitzar activitats culturals a la població.

És perit elèctric i llicenciat en història. Actualment està fent el master en gestió cultural al CERC.

La seva tasca professional anterior s'ha desenvolupat en una llibreria pròpia i en el món editorial.

Es català i fa 25 anys que viu a Cerdanyola.

Dotació pressupostària

Pressupost global de l' Ajuntament	3.380.500.000 Ptes.
Pressupost dedicat al Depart. de Cultura	155.618.076 "
Pressupost de l' Ateneu	87.752.789

RIPOLLET

Configuració històrica i actual de la població

Segons l'últim padró del 1988, la població actual de Ripollet és de 26.235 habitants. (x)

Ripollet era un poble de pagesos, dedicats al conreu de la vinya, fins a principis de segle. Del 1900 al 1960 la població va tenir un augment de 1.500 a 7-8.000 habitants. En canvi, l'onada immigratòria forta va ser del 60 fins ara, que la població ha crescut en 20.000 habitants.

La majoria de la gent treballa a l'indústria local (hi ha 4 empreses) o als polígons industrials del voltant. Però així i tot, Ripollet segueix sent una ciutat-dormitori.

De la manca d'identitat com a poble s'està passant actualment a una integració més elevada entre les poblacions catalana i immigrada, sobre tot degut al nivell cultural més alt dels joves. En aquest sentit integrador també les entitats han jugat un paper important, en opinió dels responsables del casal.

(x) Dades 1986, Diputació de Barcelona, contrastades amb les persones entrevistades.

El Casal de Cultura: tipologia de l'espai

Dels dos edificis que constitueixen el Casal, la casa unifamiliar amb jardí va ser comprada l'any 1981 per l'Ajuntament i arranjada per les activitats previstes. Dos anys més tard, es va construir el Casal de Joves, dins la mateixa finca, que forma una unitat amb el Casal inicial.

Les dues edificacions tenen una superfície total de 712 m² que segons els seus gestors, resulta totalment insuficient. La manca d'espai hipoteca la possibilitat de realitzar més activitat, malgrat també l'escassetat pressupostària.

L'edifici antic del Casal disposa dels següents espais

- . 2 oficines
- . 1 bar amb escenari (de 3 x 3), inaugurat l'any 1988
- . 2 sales polivalents, una de les quals s'usa com a sala d'actes, amb una cabuda d'unes 60 persones (primer pis)
- . 1 sala (planta baixa)
- . 1 jardí, on també es fan activitats

El Casal de Joves disposa de:

- . 1 sala de 130 m², sala d'actes principal. (aforament : 250 pers.)
- . 3 aules
- . vestuaris
- . 1 laboratori fotogràfic

Per suplir l'evident manca d'espai, s'usa sovint un altre espai públic, un antic mercat, amb uns 1000 m² de superfície. Es un espai cobert, amb un escenari mòbil i una infraestructura mínima, reivindicat per la població com espai a restaurar de forma definitiva.

Creació del Casal: objectius, etapes, configuració actual

El Casal es crea l'any 1982, en una casa unifamiliar amb jardí. Dos anys més tarde, es^{ja} construí un anexe en la mateixa finca com a Casal de Joves, que forma part del Casal.

Des de la seva inauguració com a centre cultural, la línia d'actuació ha sigut sempre la mateixa, encara que amb l'actual, hi ha hagut 3 coordinadors: Jordi Petit, Marta Busquets i en Jordi Allipuz. De fet, mai ha pogut definir-se cap política cultural perquè el pressupost era tan mínim, que amb prou feines permetia fer res. (S'ha passat de 6 millions al 87 als 30 millions actuals de dotació).

En Jordi Allipuz es coordinador del centre des de l'any 1987.

Quan s'inicien les activitats, no hi ha objectius definits, estratègies previstes, tan sols uns estatuts.

L'únic canvi important que ha introduït l'últim coordinador són els convenis amb les entitats, element important per implicar a la gent i promoure la participació.

D'altra banda, l'ampliació pressupostària ha permès incrementar el nombre d'activitats. Es fan activitats diferenciades per joves i per adults.

L'Ajuntament ha establert convenis amb 3 entitats i pròximament s'hi afegirà una quarta. A Ripollet hi ha prop de 20 entitats, amb una antiguitat molt variable i un promig de socis de 400 persones, el que suposa un total de 8.000 persones pertanyents a alguna entitat .

Actualment les entitats participen en les reunions de la Comissió de Govern de l'Ajuntament.

El grau de cohabitació, al Casal, amb altres entitats, és molt baix:

- . Centre d'informació juvenil
- . Oficina de desenvolupament local (provisional)

També hi tenen la seu algunes entitats, entre elles dos grups de teatre.

Activitats docents i difusió cultural

Activitats docents

Al Casal funcionen 10 tallers estables, que van iniciar-se ja al 1982, al menys la majoria d'ells, i que han anat ampliant-se. Hi ha un total d'uns 300 alumnes.

Són tallers lúdics, sense títols, evidentment. El Casal considera que la seva funció en aquest sentit acaba aquí. En tot cas, intenten orientar a les persones amb més possibilitats artístiques i d'altra banda, com a suport a la creació, es recolza el funcionament d'un grup de teatre, sorgit d'un taller, alumnes de fotografia que s'integren a l'Agrupació fotogràfica, i de ràdio que poden treballar a l'emissora local.

Difusió cultural

Pel que fa a la programació estable, està centrada en:

. Festival de jazz, amb el suport de la Diputació, que comporta 6 actuacions durant dos mesos. És el primer any que ho fan i repetiran l'experiència. Va haver-hi una mitjana d'assistència de 100 persones per sessió.

. Estiu a la Rambla. Durant els mesos de juny i juliol, un troç de la Rambla es fa peatonal i es converteix en un espai per activitats lúdiques: balls, sardanes. Es realitzen un total de 18 programes en dos mesos, ^{els} cap de setmana.

Donada l'escassetat del pressupost, a meitat d'any no poden seguir ni programar res més, perquè no hi ha més diners disponibles.

Pel que fa a les exposicions d'arts plàstiques, no tenen un espai adequat, i amb prou feines poden fer una programació. Fan 8-10 exposicions l'any amb artistes locals, i el recolzament de la Diputació.

Programació al Mercat antic

Aquest espai, de fet, funciona com un anexe del Casal per activitats que requereixen més cabuda d'espectador. Durant l'any es fan al voltant de 15 programacions puntuals (ball, teatre..)

Com s'ha esmentat en un altre apartat, aquest espai ha sigut molt reclamat com a equipament cultural públic, després de ser arranjat convenientment. Caldria per exemple disposar d'un escenari amb mides standards, el que permetria la programació d'un ventall més ample d'espectacles.

En aquest sentit, l'Ajuntament encara no ha pres cap decisió, perquè també existeixen altres espais possibles per la mateixa funció, fins i tot per canviar la seu del Casal, que és evidentment petita pel que fa al espai disponible.

Activitats a les escoles

Es realitzen algunes activitats extraescolars, coordinades i subvencionades pel Casal. L'escola es responsabilitza de l'infraestructura.

Dotació de personalPersonal administratiu i de manteniment

- 1 coordinador (càrrec de confiança)
- 2 adjunts administratius (amb contracte laboral)

-Hi ha una persona més que consta com a personal del Casal, però que de fet treballa a l'Arxiu històric)

- No hi ha conserge

Personal docent

10 monitors (treballen una mitjana de 3 hores setmanals. A partir d'ara passaran a dependre d'una empresa especialitzada. Fins ara cobraven per subvenció).

Curriculum del coordinador

El coordinador del Casal és, com hem dit, en Jordi Allipuz.

Ha treballat en emissores de ràdio durant 10 anys (té una formació autodidacta), com a creatiu publicitari i com a delineant.

He fet un seminari sobre organització i direcció d'espais culturals al CERC.

Va néixer a Ripollet, ha estat sempre molt lligat a les activitats de les entitats, i actualment segueix participant en la ràdio local i en un grup de teatre.

Dotació pressupostària

Pressupost total de l'Ajuntament 1990: 1.637.014.995 ptes.

Pressupost Patronat Cultura i Joventut (inclòs Casal):
30.825.000 ptes.

Estructura del pressupost del Patronat de Cultura i Joventut

Festes populars	7.500.000 ptes.	
Promoció programes culturals	4.300.000	"
Activitats culturals Rambla peatonal	2.500.000	"
Activitats d'animació escoles	1.500.000	"
Casal d'estiu	2.400.000	"
Subvencions tallers	1.500.000	"
Altres subvencions	2.000.000	"
Adquisició mobiliari	200.000	"
Material oficina	700.000	"
Publicitat/Propaganda	1.300.000	"
Manteniment	325.000	"
Bestretes personal	100.000	"
Havers personal contractat (inclòs seguretat social)	6.500.000	"

TOTAL

30.825.000 Ptes.

CASTELLDEFELS

Configuració històrica i actual de la població

A la població de Castelldefels hi ha uns 30.000 habitants censats, (*) però s'estima que la xifra real és més elevada.

Es una població diversa: majoria d'inmigrats, grups importants d'estrangers residents de diverses nacionalitats (de 3 a 5.000), i finalment és també un municipi de segona residència, fins i tot pels ciutadans dels municipis limítrofes.

La principal font de treball són els serveis, perquè hi ha un turisme estable tot l'any.

Castelldefels, als seus inicis com a població, estava constituït per un nucli de 4 o 5 masies de gent de Gavà. En aquella època el famós castell estava a 100 m. del mar. Cap als anys 20 d'aquest segle, ha haver-hi un petit boom turístic.

Però realment el creixement de població fort es va produir en dues onades succesives d'inmigració: la primera als anys 40-50, amb la instal·lació de grans empreses (Rocalla i altres), i la segona als anys 60, en que va coincidir la inmigració amb el gran boom turístic.

Entre la població hi ha ^{poca} consciència de ciutat, desarrelament. Molts dels habitants consideren que viuen en un barri de Barcelona. Actualment, amb els nens, comença a crear-se una certa identitat, segons opinió del responsable del centre.

(*) Dades 1986, Diputació de Barcelona, contrastades amb les persones entrevistades.

El Casal de Cultura: tipologia de l'espai

La masía del segle XI, que constitueix el nucli central del Casal, té una superfície d'uns 400 m², òbviament escàs.

Es a més un espai molt indefinit i poc adaptable. A la planta baixa, hi ha vestíbul, que s'utilitza per trobades, 2 petites oficines i una sala d'exposicions. Al primer pis, hi ha la sala d'actes, que comunica amb l'escala, on només hi caben 70-80 persones. D'altra banda, també comunica amb les 4 aules existents, el que fa que s'han d'usar alternativament: quan es fa servir la sala, no es poden utilitzar les aules, i viceversa.

La manca d'espai al Casal es supleix amb un espai anexe, un antic poliesportiu es desús, que s'utilitza com a sala polivalent, per a tot tipus d'activitats. És senzillament un espai buit, d'uns 800 m², amb una infraestructura mínima.

Els jardins dels castell, molt aprop de la masía, s'utilitzen a l'estiu per activitats a l'aire lliure.

La manca flagant d'espai públic per activitats culturals, fa que a Castelldefels s'hagi de fer una política sistemàtica de lloguer d'espais privats (sobre tot cinemes) per poder realitzar-les. S'usen per fer cinema, teatre, etc. Això suposa també el lloguer cada vegada de tota l'infraestructura necessària i el muntatge i desmuntatge consegüents.

Com és doncs evident la manca d'un espai adequat com a Casal, que sigui l'aglutinant de les activitats municipals de la població, ^{fa que} a Castelldefels la dispersió ^{sigui} /la característica dominant en aquest sentit. Això també es reflecteix en la dotació pressupostària del Casal, pràcticament simbòlica.

Creació del Casal: objectius, etapes, configuració actual

El Casal de Castelldefels és un dels primers que va crear-se al país juntament amb l'Aula de Cultura de la Florida (de l'Hospitalet), aprofitant una llei franquista.

El Casal és una masia del segle XVII situada sota el castell, que arriba a mans de l'Ajuntament a finals dels anys 60.

El Casal ha passat per tres etapes:

- A partir de l'any 1973, s'inicien les primeres activitats culturals, promogudes per un regidor franquista lliberal, el Dr. Claverol, que crea un Patronat de Cultura i Esports.

- L'Ajuntament decideix usar aquest espai com a Casal l'any 1979. S'acusa al Dr. Claverol de franquista i al nucli del Casal de guetto elitista i se'n fan càrrec dos regidors socialistes, Domingo Martini i Africa Lorente, que en seran responsables fins l'any 86.

Comencen a fer-se alguns cursos esporàdics, però sense cap política definida. De fet és una etapa de "tallerisme" de baix nivell: els cursos són dolents, l'infraestructura material és lamentable (fins l'any passat no es va instal·lar calefacció), no hi ha continuïtat^{at} en els tallers, els professors són artistes no pedagogs.

Malgrat tot, hi ha uns anys més florejents, en aquesta etapa caòtica, del 1980 al 1983.

- Al 1986 es fa càrrec del Casal l'actual coordinador, Alfons López. El càrrec es crea per desbordament en les funcions del Casal, que és només un espai indefinit i escàs al límit.

El coordinador actual no tenia cap experiència de gestió cultural i confessa que passen dos anys abans que es vegi capaç de definir res, ni de controlar la situació. Mentrestant segueix alguns seminaris al CERC.

Finalment, i malgrat que sap que serà una mesura impopular, su_ primeix els tallers estables, per començar de nou. Es fan alguns tallers a les escoles, a les seus de les APAS, per adults, intentant adaptant-los a les necessitats.

El Casal està doncs en una etapa de reflexió, de replantejaments, malgrat que, com veurem, segueixen fent-se unos cursos molt curts i algunes activitats de difusió, tant a la masia antiga com al Poliesportiu anexe, i a d'altres llocs de la ciutat, tal com hem indicat en parlar de l'espai d'ús cultural.

Grau cohabitació d'entitats al Casal

Escola activa de pares

Ràdio local

SATI

Grup de dones

S'hi fan també cursos de català i d'alfabetització, que com les activitats de les entitats esmentades, no depenen de Cultura.

El Casal segueix sent també la seu d'algunes entitats, de fet de la majoria de les existents, unes 20. De les entitats censades, 9 fan activitats pròpiament ^{v culturals} i 9 més fan activitats més lligades a la cultura popular.

Malgrat l'escassa dotació de personal de l'Àrea de Cultura en general i del fet que el seu responsable sigui l'única persona que treballa al Casal, juntament amb un conserge, i amb una dotació pressupostària pràcticament simbòlica, el coordinador ha iniciat pel seu compte una valoració de/totes les activitats culturals que es fan a la població i segueix de forma molt minuciosa l'assistència a cada un dels actes, a més del control pressupostari i dels responsables de l'organització dels mateixos.

Altres equipaments culturals públics

1 biblioteca de la Diputació, que ara s^a-am^alia a fonoteca i videoteca

2 casals de joves (en molt mal estat, també).

Activitats docents i de difusió cultural

Activitats de formació

Malgrat que, com s'ha dit, el Casal està en una etapa de reflexió i de nous replantejaments, el que ha portat a suprimir els cursos estables, se segueixen fent cursos curts (2-3 dies, 1 setmana com a màxim). A l'any 90 s'han fet al voltant d'uns 20 cursos, amb una assistència mitjana de 20-25 persones. De moment no es pretén cap més continuïtat, sinó simplement un bon nivell qualitatiu.

En aquest apartat es pot incloure la "Universitat a l'abast", que va tenir lloc a l'estiu, conjuntament amb la UAB, amb una qualitat notable.

D'altra banda, respecte als tallers, és possible que en una pròxima etapa, el Casal llogui els serveis d'una empresa especialitzada perquè se'n faci càrrec.

Difusió cultural

També pel que fa a la difusió cultural, se segueix una política de fer poques coses i ben fetes, per intentar dignificar en general l'imatge del Casal.

Les activitats bàsiques que s'han fet aquest any al Casal, han sigut:

- . Els "Divendres al Casal" (uns 20 espectacles), tant de gent de fora, de circuit comercial, com difusió de grups sorgits de la població, que reben ajuts i infraestructura.

- . S'han fet també unes 18 exposicions d'arts plàstiques

- . Cine forum: les activitats de cine forum que es feien al Casal, per manca de condicions materials, s'han hagut de traslladar a

un cinema comercial, on hi ha una assistència notable, de 200 a 300 persones per sessió. Se'n fet unes 18 sessions de cine forum. Tant es així que el propi empresari del cinema fa programacions de cine forum pel seu compte, amb un conveni amb l'Ajuntament.

Dotació de personal

És la població de les estudiades on l'escassetat es reflecteix a tots els nivells: espai, personal, volum d'activitats, pocs recursos pressupostaris.

Personal administratiu i de manteniment

1 coordinador

1 conserje (només treballa a les tardes)

Curriculum coordinador

El coordinador actual, Alfons López, és arqueòleg. Va guanyar la plaça per concurs, i es també responsable de l'Àrea de Cultura. És el primer treball que ha fet, després de licenciar-se. Ha fet alguns seminaris al CERC.

Dotació pressupostària

Pressupost global de l'Ajuntament 1990: 3.414.000.000 ptes.

Pressupost Area de Cultura: 47.011.000 ptes. (no inclou personal

adscrit a l'Area de Cultura)

(1) 47.011.000 ptes.

Estructura de despeses del pressupost de l'Area de Cultura

Activitats culturals	3.748.182 ptes.
<u>Activitats Casal</u>	1.180.000 "
Festival de dansa	8.340.664 "
Propaganda	400.000 "
Biblioteca	425.000 "
Publicacions estudis locals	1.500.000 "
Aportació municipal cursos català	2.500.000 "
Subvencions entitats	4.385.000 "
Festes en general	22.320.442 "
Universitat d'estiu	2.000.000 "
Personal	No s'han facilitat dades(

(1) Sembla que resulta molt difícil diferenciar el personal adscrit per àrees.

Un aspecte important, manteniment, tampoc està contemplat.

ESPLUGUES DE LLOBREGAT

Configuració històrica i actual de la població

La població d'Esplugues és actualment d'uns 48.000 habitants (*)
 La majoria dels seus habitants pertanyen a la classe mitja i
 baixa (al voltant d'un 70%), amb un 20% de classe mitja més
 acomodada, i la resta està composta d'una elite, que viu en
 barris residencials (La Mayola, La Miranda, Ciutat Diagonal,
 Finestrelles), molt aïllada de la resta de la pobla-
 ció.

Esplugues era un nucli de masies, amb conreu de vinya. A princi-
 pis de segle es crea un petit nucli de cases d'estiueig.

A la dècada dels 70 es produeix la gran onada d'inmigració i
 es passa de 10.000 habitants l'any 70 a 43.000 l'any 1979.
 La gent treballa sobre tot en l'indústria (farmaceùtica, arts
 gràfiques), i cada cop més, del comerç i dels serveis.

La construcció de l'autopista als anys 60 destrueix gairebé
 tot el casc antic de la població (i "Esplugues-city", emplaça-
 ment de rodatges de "westerns" de baix pressupost.)

(*) Dades 1986, Diputació de Barcelona, contrastades amb les persones entre-
 vistades.

El Casal de Cultura; tipologia de l'espai

El Casal de Cultura Robert Brilles s'inagura l'any 1985, i la seva construcció va està subvencionada per la Diputació de Barcelona.

El conjunt del Casal està format per aquest edifici nou i una masia anexa, cedida a l'Ajuntament pel senyor Robert Brilles, en homenatge al qual es dona el seu nom al Casal. Actualment està a punt d'acabar-se la restauració de la masia.

El conjunt de les dues edificacions té una superfície total de 1.322 m², i està envoltat d'un jardí, encara sense arranjar.

En el cas de l'edifici nou, no va haver-hi cap disseny previ d'espais ni de funcions massa específiques. No existeix cap documentació, ni tan sols estatuts, en el moment de la creació del Casal.

L'arquitecte municipal va ser el responsable de l'obra. Van haver-hi ja defectes d'entrada; es van fer els vestuaris lluny de la sala d'actes i han hagut d'improvitzar-ne uns ^{altres} Pel que fa a la sala d'actes, no té cap inclinació i té unes columnes que impedeixen que l'escenari tingui les mides standards. Tampoc té l'alçada necessària.

Quan va inagurar-se el Casal, només hi havia les parets. El propi coordinador va haver d'encarregar-se d'"omplir-lo", alhora que es dissenyaven les primeres programacions.

En resum, els espais existents són els següents:

Edifici nou

1 sala d'actes amb una cabuda de 250 persones, que resulta òbviament petita.

1 sala de conferències amb una cabuda de 80 persones
 2 oficines
 1 espai per l'Arxiu històric

Masia

Planta baixa: Escola de ceràmica (3 sales)
 Sales d'exposicions (2 sales)

Primer pis: Escola de pintura (3 sales)

Segon pis: Escola d'esmalts (2 sales)
 Escola d'art infantil (1 sala)

Al Casal no hi ha espai per les Escoles de Música i de pintura, que segueixen ubicades a una antiga masia, Can Tintoré, encara que l'Escola de pintura està previst de traslladar-la a la masia restaurada.

Creació del Casal; objectius, etapes, configuració actual

L'objectiu de la construcció del Casal i de la restauració de la masía anexa va ser el de centralitzar les activitats culturals que es feien: Escola de ceràmica, Escola d'esmalts, que existien des de l'any 1974. I d'altra banda, disposar d'una sala d'actes pública, perquè fins aleshores havien d'utilitzar les existents en espais privats.

De tota manera, la sala d'actes del nou edifici resulta des del principi insuficient, amb una cabuda de 250 persones, amb la qual cosa no es resolen tots els problemes. I a més, les Escoles de Música i Pintura no poden tenir espai propi al Casal i segueixen ubicades a una altra masía, propietat de l'Ajuntament, Can Tintoré, al menys temporalment.

Pel que fa al grau de cohabitació amb d'altres institucions públiques, el Casal és també la seu de:

- . La conselleria de Cultura i Joventut
- . El Punt d'informació juvenil
- . L'Arxiu històric

El context d'equipaments públics, a més del Casal, a Esplugues és el següent:

Can Tintoré (Escoles de Música i Pintura)

3 Casals de barri

2 Casals d'avis municipals i 1 privat amb conveni amb l'Ajuntament

Ràdio local subvencionada

Televisió privada, també subvencionada.

Finalment, existeix un centre cultural privat, amb un elevat grau d'activitats, i molt arrelat a la població: L'Avenç.

Una característica important, que defineix la política cultural del Casal (i de l'àrea de Cultura en general) és el fet que són les entitats - unes 15 - les que realitzen les activi-

tats de difusió cultural, mitjançant convenis amb l'Ajuntament. Aquesta decisió es va prendre al comprovar que l'Ajuntament tenia poca resposta en la convocatòria, contràriament amb el que passa amb les entitats. Només la Festa Major segueix organitzant-la l'Ajuntament, així com la programació d'exposicions. Les activitats culturals es realitzen al Casal o bé al centre cultural privat L'Avenç.

Des de l'any 1979 doncs les entitats participen de forma sistemàtica en les reunions de les juntes de govern de l'Ajuntament, i decideixen conjuntament les programacions.

Activitats docents i difusió cultural

Pel que fa a la difusió cultural, l'Ajuntament organitza bàsicament les exposicions d'arts plàstiques. Es fa 1 exposició cada 15 dies durant tot l'any.

Activitats de formació

La política del nou Casal ha sigut no només aglutinar en l'espai les activitats ja existents, sinò sobretot impulsar-les.

Actualment, es desenvolupen les activitats de formació següents:

- Art infantil - 6 cursos
- Ceràmica - 4 nivells i un curs de recerca per exalumnes
- Esmalts - 4 cursos

S'hi afegim també les escoles situades a Can Tintoré, però que es coordinen des del Casal, es compta amb:

- Música - 4 cursos
- Pintura per adults - 4 cursos

Aquestes escoles tenen en total uns 400 alumnes.

L'Escola de Ceràmica es la de més qualitat, la més antiga i coneguda. De fet és l'imatge de marca cultural d'Esplugues. D'ella en surten alumnes que es converteixen en artistes professionals i/o monitors. I l'Ajuntament dona suport a aquesta possibilitat de fer una política cultural de creació.

D'altra banda, hi ha un projecte lligat també a la ceràmica, que és la restauració d'una antiga fàbrica de ceràmica, on s'havia fet l'obra dels creadors modernistes, i on es conserven uns forns àrabs. El projecte tindria el caire de centre supramunicipal, potser comarcal, amb una bona sala d'exposicions. Fins i tot seria possible de traslladar-hi l'Escola de ceràmica actual.

D'altra banda, al ser un espai gran, també hi tindrien cabuda altres activitats, per les quals el Casal resulta petit (sobre tot, la sala d'actes).

Avaluació assistència

Encara que de moment no es fa un seguiment sistemàtic de l'assistència als actes, que podria permetre una valoració posterior, es poden avançar les dades següents:

- Les exposicions son visitades, com a mitjana, per unes 50 persones al dia.
- La mitjana d'assistència als actes que es realitzen es, en general, de 150 a 200 persones.

Coordinació supramunicipal

Des de fa aproximadament un any, es reuneixen de forma sistemàtica, una vegada al mes, els regidors i tècnics de Cultura de 9 municipis del Baix Llobregat, amb finalitats d'informació i coordinació.

Fins ara han elaborat un cens d'equipaments, de grups de creadors i altres, que segueixen ampliant. D'altra banda, estableixen xarxes de difusió i intenten fer activitats complementàries i especialitzades.

Dotació de personal

Actualment al Casal de Cultura hi treballen 13 persones, amb diferents tipus de contractació i dedicació molt diversa.

Personal administratiu i de manteniment

1 coordinador (que és també responsable de l'Àrea de Cultura)
1 auxiliar administratiu
1 conserge-jardiner

Personal docent

10 professors (un del quals es funcionari)

Curriculum coordinador

El coordinador del Casal de Cultura és Salvador Andreu. Va obtenir la plaça per concurs públic.

Es delineaant i anteriorment ha treballat en disseny publicitari i com a tècnic comercial.

Ha fet diversos seminaris de gestió cultural al CERC.

Dotació pressupostària

No hem pogut disposar de la xifra del pressupost global de l'Ajuntament.

Estructura del pressupost de l'Àrea de CulturaDESPESES

Festa Major	11.000.000	ptes.
Subvencions entitats (Festa Major)	3.000.000	"
Escoles artístiques (material)	1.000.000	"
Activitats culturals fetes per l'Ajuntament	6.000.000	"
Subvencions a entitats per programació cultural (actes puntuals)	6.300.000	"
Subvencions a entitats (programació estable)	6.000.0000	"
Prensa, publicacions, concurs contes infantils,...	4.300.000	"
Reparacions i manteniment	750.000	"
Subvenció Amics de la Micologia (Jornades Internacionals)	1.000.000	"
Personal	No faciliten dades	
	<hr/>	
	39.350.000	(se ⁿ se personal;

BARBERA DEL VALLES

Configuració històrica i actual de la població

Barberà és actualment una població d'uns 30.000 habitants, (*) inclòs el Polígon Badia, els habitants del qual estan distribuïts, a nivell del padrò, en tres municipis.

L'incorporació al municipi del Polígon Badia va tenir lloc després de la venda d'una part del perímetre de la ciutat a la de Sabadell.

Barberà, com tantes altres poblacions del mateix tipus, era un nucli de masies, que va créixer sobtadament, en aquest cas en la segona onada d'inmigració, a finals dels anys 60.

La ciutat no ha aconseguit fins fa poc un esboç d'identitat com a tal, i els dos elements que hi han contribuït han sigut l'urbanització, l'ordenació de l'espai, i l'organització d'activitats culturals. en opinió dels responsables del centre.

(*) Dades 1986, Diputació de Barcelona, contrastats amb les persones entrevistades, en tots els centres estudiats.

El Casal de Cultura: tipologia de l'espai

El Casal és un edifici de 3 plantes i sotans, amb una superfície dedicada a activitats culturals, les que hem analitzat, de 2.689 m². Es també seu d'entitats, que funcionen amb autonomia, encara que bastant confosa. La superfície total del centre és de 4.114 m². Queda un espai disponible per construir un amfiteatre.

La distribució de l'espai per activitats culturals és la següent:

Planta baixa: Sala d'exposicions

Primera planta: Tallers, seus d'entitats, amfiteatre (per construir)

Segona planta: Aules polivalents, sales per formació d'adults, oficines, seu de l'Àrea de Benestar social

Tercera planta: Biblioteca

Veiem doncs que ja a la segona planta s'hi fan altres activitats que no són pròpiament culturals. D'altra banda, l'espai del Casal acull un Casal de joves, un Casal d'avis i una Llar d'infants.

Per totes les activitats que s'hi desenvolupen, els responsables consideren que hi ha manca d'espai.

El Casal disposa d'un altre espai, que funciona com a anexe, molt pròxim físicament: "La cooperativa", un antic cinema que al 1989 va ser cedit a l'Ajuntament. S'utilitza com a sala polivalent: dansa, teatre, exposicions, ... Té una infraestructura mínima, un terra de ciment, un escenari de 12 x 4, 684 m² de superfície, que poden donar cabuda, en funció de l'activitat que s'hi faci, de 400 a 700 persones. Aquest espai està coordinat amb el Casal però disposa d'una certa autonomia de funcionament.

Creació del Casal: objectius, etapes, configuració actual

L'edifici de l'actual Casal va ser construït durant el franquisme, però només es van fer les parets exteriors. Així va seguir durant anys, sense acabar-se la construcció i sense saber l'ús que se'n feria.

Finalment, des que l'Ajuntament va decidir que s'utilitzaria com a Casal, ha anat construïnt-se paulatinament, alhora que començaven a programar-se les primeres activitats. Els responsables actuals opinen que, malgrat tot, així ha sigut possible anar decidint com volien el Casal.

Al 1983 es pot ja utilitzar la planta baixa. Es fan cursos per adults, cursos de FP i s'utilitza alhora com a magatzem. En aquest moment no té encara dotació de personal ni pressupostària.

Al 1984 es fa la biblioteca. L'esboç de Casal es fa realitat i es dota de personal. Es defineixen també uns objectius molt genèrics, encara que el pressupost segueix sent mínim. Es crea el Patronat municipal de Cultura. En aquesta època s'amplia el nombre de tallers: ceràmica, fotografia, ... i es dedica un espai per a Casal de Joves (que actualment no depèn de Cultura).

Durant aquesta etapa de posta en marxa, el coordinador del Casal és l'Hector Sankovsky. Al 1985 assumeix el càrrec en Lluís Carol (responsable també de Cultura i Ensenyament), que ha sigut el director fins fa pocs mesos.

De fet però no hi ha hagut cap canvi d'orientació respecte a l'etapa anterior. Durant els últims anys, s'han consolidat les activitats i s'ha millorat la organització. Al 1986 es construeix la segona planta.

Així doncs, en la fase actual, s'ha passat de l'activisme total a una activitat més pausada, que permet dedicar temps a les reunions de discussió, d'avaluació, encara que això no s'ha plasmat pel moment en una documentació escrita.

Una característica important del Casal és la poca autonomia que té respecte a l'Àrea de Cultura en general. El grau de cohabitació amb altres entitats és molt elevat -el més elevat dels centres estudiats-, el que fa que la barreja pressupostària i de persona, i també d'espai, faci difícil una anàlisi diferenciada.

Des de fa pocs mesos, s'ha creat el càrrec específic de coordinador del Casal, al marge pràcticament d'altres responsabilitats. El coordinador actual és en Josep Ventura.

(Les entrevistes s'han realitzat amb l'anterior coordinador, Lluís Carol).

Grau de cohabitació d'entitats al Casal

Llar d'infants
 Casal d'avis
 Casal de joves
 Biblioteca (xarxa de la Generalitat)
 Oficines de l'Àrea de Benestar social
 Classes de FP, en col·laboració amb l'INEM
 Escola d'adults

Altres equipaments públics de la ciutat amb activitats culturals

Ràdio municipal
 2 petits centres de barri (Can Cots i Romànica)
 Casal Can Gorgs

A la població hi ha al voltant de 30 associacions, de les quals només sis fan activitats pròpiaments culturals. Les altres són APA, AAVV o estan dedicades a la cultura popular. Tenen convenis amb l'Ajuntament 18 d'aquestes entitats, i moltes tenen la seu i/o es reuneixen al Casal.

Està previst de construir un altre equipament cultural de les característiques del Casal, encara que el projecte està només en una fase de discussió. En tot cas, seria durant la pròxima legislatura. La perspectiva d'aquest nou centre és la descentralització d'equipaments i activitats.

Activitats docents i de difusió cultural

Activitats de formació estable

Actualment, al Casal es fan tres tipus de tallers: anuals, trimestrals i per infants.

Els continguts són els següents:

Tallers anuals: ceràmica, dibuix i pintura, tapissos, costura i música (solfeig i piano).

El taller de música s'ha configurat com una Escola, per intentar cobrir la manca d'un conservatori a la ciutat. S'hi fan 3 cursos de solfeig i 2 de piano. Després, els alumnes, poden examinar-se al Conservatori municipal de Sabadell i seguir-hi els estudis.

Cursos trimestrals: guitarra, cuir i fotografia.

Tallers per infants: Dibuix i pintura, ceràmica i expressió plàstica.

En total, hi ha al voltant de 400 alumnes.

L'objectiu dels tallers és suscitar un interès bàsic, al nivell més elemental, encara que existeix també un segon nivell, més d'experimentació i creació, amb especialistes.

De fet, es crea^{però} un buit d'expectatives pels alumnes que acaben el segon nivell. Pensen en la possibilitat de crear una Escola d'arts i oficis, seguint el model de l'Escola de Música.

Difusió cultural

Les programacions més estables a aquest nivell son el Cicle de Teatre de Tardor, que dura tres meses, i comprén 6 representacions. És el segon any que es fa. L'espai utilitzat és el de

"La cooperativa". L'any passat van tenir una mitjana d'assistència de 200 persones. D'altra banda, hi ha també un Cicle de música estable.

A nivell de conferències, debats,.. no hi ha cap programació específica, perquè no hi havia assistència. En fan a vegades a les escoles, o bé, puntualment, a demanda de les entitats.

Hi ha finalment una programació d'exposicions, composta de tres elements bàsics: difondre la tasca dels tallers, informar de les activitats de les entitats i exposicions d'arts plàstiques. Hi ha una programació quinzenal, i una assistència mitjana d'unes 20 persones al dia (l'horari és bastant reduït: de les 17 a les 20 h).

Dotació de personal

Tenint en compte el que s'ha dit sobre el grau de cohabitació de diferents entitats al Casal i per tant la possibilitat de barreja de llocs de treball, fem malgrat tot una estimació aproximada del personal que hi treballa, en activitats culturals:

Personal administratiu i de manteniment

1 coordinador del Casal
 1 auxiliar d'animació cultural
 1 corrector-normalitzador de català
 3 conserges
 2 auxiliars de biblioteca
 1 auxiliar administratiu
 1 comptable

1 responsable de "La Cooperativa"

Menys l'auxiliar d'animació cultural (20 h. setmanals), el corrector de català (30 h. setmanals), el comptable i el responsable de La Cooperativa, la resta del personal tenen dedicació laboral completa.

Personal docent

8 monitors (dedicació compartida amb algunes classes al Casal de Can Gorgs).

Curriculum coordinadors

En Josep Ventura, l'actual coordinador del Casal, és mestre. Ha fet alguns seminaris al CERC.

En Lluís Carol també és mestre. Treballa al Casal des que va començar a funcionar, l'any 1983. N'ha sigut coordinador durant 5 anys. No havia fet cap altre treball anteriorment. Durant els anys que va fer de coordinador, tenia només contractes temporals. Ara té un contracte indefinit.

No figura a la llista de personal del Casal perquè actualment és responsable de Cultura.

Dotació pressupostària

Pressupost global de l'Ajuntament	1.365.902.821 Ptes.
Pressupost Casal de Cultura (no inclou personal ni manteniment)	33.773.000 "

II. ELEMENTS PER A UNA ANÀLISI COMPARATIVA

I. TIPOLOGIA DELS ESPAIS

1. Creats tots, menys el centre cultural de Castelldefels, que és anterior a l'etapa posfranquista, a la dècada dels 80 (del 82 al 85), en cap cas hi ha hagut un disseny previ a la construcció o rehabilitació de l'espai destinat a centre social.

Tots són, a nivell arquitectònic, contenidors d'activitats culturals, de seus d'entitats, etc. però sempre en un espai que no té una especificitat elaborada a priori per especialistes (arquitectes, gestors culturals,...). Senzillament la gent s'ha adaptat a l'únic espai disponible i l'ha utilitzat.

La segona característica que tenen en comú és que l'espai del que disposen els centres és sempre insuficient per les activitats que es poden permetre o saben programar, i això fa que es produeixi una mena d'esforç d'adaptació continua per fer-hi cabre la major part possible d'oferta. En alguns casos, la manca d'espai és tan flagrant que gairebé impedeix el propi funcionament del centre (el cas extrem és Castelldefels, i també Ripollet, en menor mesura, però on també constitueix un problema greu, que pot arribar a ser paralitzant).

Tenint en compte que en tots els casos és l'únic centre cultural del que disposen les poblacions estudiades, podem veure, com a primera dada, les superfícies dels centres:

Cerdanyola	- 1.800 m ²
Esplugues	- 1.322 m ² (masia antiga + edifici nou)
Castelldefels	- 400 m ²
Ripollet	- 712 m ² (casal i casal de joves)
Barberà	- Superfície dedicada a activitat culturals: 2.689 m ² .

La superfície total però és de 4.114 m² però, com hem vist, es dona un grau tan elevat de cohabitació amb d'altres institucions, el més elevat i assentat de tots, que resulta molt difícil la seva diferenciació, així com la comparació amb altres centres.

D'altra banda, encara queden espais interiors per construir (un amfiteatre).

El tercer problema greu és l'aforament insuficient de les sales d'actes dels centres, un espai bàsic, central dels mateixos:

Aforament de les sales d'actes

- Cerdanyola - 2 sales: 522 i 100 persones
- Esplugues - 250 persones
- Castelldefels - 70/80. No és propiament una sala d'actes, però en fa les funcions.
- Ripollet - 2 sales: (60 i 250 persones).
- Barberà - No n'hi ha.

Donada l'insuficiència greu d'aforament pels usos habituals de les sales d'actes, es busca la solució que es pot, la més fàcil: locals que funcionen pràcticament com un anexe del centre, amb una infraestructura molt escassa, que havien sigut pensats per altres funcions.

A Barberà, en espera de la construcció de l'amfiteatre, s'usa, com hem vist, un antic cinema cedit a l'Ajuntament, amb una cabuda de 400 a 700 persones, segons les activitats i l'arranjament de l'espai. A Ripollet, utilitzen un antic mercat, en aquest cas bastant més lluy físicament de la seu del centre cultural, de 1.000 m². A Castelldefels hi ha al costat del centre, com formant ja part d'un mateix conjunt, un antic poliesportiu, amb una cabuda de 400 persones.

En el cas de Castelldefels, aquesta precarietat al límit ha abocat pràcticament als responsables del centre a una política de lloguer d'espais privats per dur a terme la programació cultural de l'Ajuntament, d'una forma de moment crònica.

Així doncs, espais no dissenyats als que cal anar-se acomodant, quan és possible; unes sales d'actes insuficients pel que fa a l'aforament, insuficiència que s'extén a la totalitat de la superfície dels centres estudiats. En resum, la precarietat dels espais és ara per ara una característica comú, important perquè és limitativa.

Finalment, hem de tenir en compte que tots aquests centres - tan els habilitats com els de nova construcció- s'han creat durant els primers anys d'ajuntaments democràtics, per compromís polític i/o necessitats molt òbvies, sense contemplar o desconeixent possibles models existents, que també caldria saber si haguessin sigut importables. En aquests tipus de poblacions mitjanes ha sigut i és l'únic centre cultural que existeix, o sigui que es va passar del no rés a tenir alguna cosa. Estem lluny, per sort o per desgràcia, dels casos de poblacions més grans, més riques o amb més experiència del que són les polítiques culturals i els espais necessaris on s'ha viscut en molts casos un "constructivisme" desbocat d'equipaments, sobre la utilització i l'eficàcia dels quals ja s'ha començat a reflexionar d'un temps ençà.

2. A la dificultat generalitzada d'analitzar la tipologia, l'ús dels espais als centres culturals en alguns casos resulta encara més oneros, perquè l'espai és tan reduït que tot ha de servir per tot (Castelldefels, i en part, Ripollet), o bé perquè el grau de cohabitació és tan elevat que fa gairebé impossible la diferenciació (Barberà).

Hem fet, malgrat tot, un esquema d'usos dels espais als centres, al marge de les "sales d'actes", que hem vist ja a l'apartat anterior:

	Sala exposicions	Bar teatre	Oficines	Sales	
				Ús específic	Ús poli
Cerdanyola	1	1	3 (a)	15	5
Barberà (b)					
Castelldefels	-	-	1	-	5
Ripollet	-	1	2	-	8
Esplugues	2	-	2	9	1

(a) Una de les oficines s'usa també, quan cal, com a aula de música.

(b) El grau elevat de cohabitació ha fet impossible una especificació numèrica de l'ús de l'espai.

Cerdanyola i Esplugues són els dos centres amb espais més diferenciats, encara que per realitats diferents: a Cerdanyola, malgrat la manca d'espai i la gran quantitat d'activitats que s'hi porten a terme, el desenvolupament d'una política cultural elaborada ha donat lloc a una creixent especificitat dels espais. A Esplugues, la remodelació és molt recent, el que ha permès millorar l'especificitat espacial, sobre tot pel que fa a la masia antiga, seu exclu-

siva de sales d'exposicions i d'escoles artístiques, encara que potser encara més important que això és el fet que el nivell d'activitats que es realitzen en general no te comparança possible amb el de Cerdanyola. A Esplugues, a més, hi ha encara algunes altres escoles artístiques, que depenen del centre cultural, però que estan ubicades encara en altres llocs. I, com hem vist, les activitats culturals les porten a terme les associacions.

Finalment, disposen d'un espai exterior ajardinat només dos centres: Ripollet (s'usa per diverses activitats) i Esplugues.

3. Projectes de nous espais

Finalment, pel que fa al futur immediat, només a Barberà i Ripollet existeixen projectes, en un estadi molt primari encara, de construir o rehabilitar nous espais. En el cas de Ripollet es tractaria d'un espai rehabilitat que aglutinaria totes o gairebé totes les activitats del centre actual; a Barberà es tracta d'un nou espai, sense deixar d'utilitzar l'actual, que serviria per descongestionar i descentralitzar activitats.

Com a contrast, podem citar una vegada més el cas de Castelldefels, l'exemple límit de manca d'espai, on no hi ha cap projecte de canvi però on l'Ajuntament es planteja, per exemple, la possibilitat de construir un palau de congressos, per descongestionar Barcelona-ciutat.

II. CREACIÓ DELS CENTRES CULTURALS: OBJECTIUS, ETAPES, CONFIGURACIÓ ACTUAL

Els cinc centres culturals estudiats, tots ells situats en poblacions de problemàtica semblant, com hem vist, són conseqüència, com la majoria de centres del nostre país, de l'atzar, el que ha fet que en cada cas s'hagi produït un procés singular, sense cap model de referència. Han nascut i s'han desenvolupat en un context de característiques semblants: manca d'espais públics per a la cultura i d'unes polítiques culturals, de les que després han constituït el primer pilar.

Els Ajuntaments democràtics han assumit el buit existent a nivell legal i de financiació respecte a les infraestructures i les estructures culturals, constituint així el gran mecanisme de mobilització política del país. I per fer això, han utilitzat els instruments que han pogut connectar amb la societat en marxa o susceptible de posar-s'hi.

Alguns d'ells han partit de l'inexistència explícita de demanda, apart de la que sorgia d'unes associacions en devallada, demanda que s'ha hagut de crear, suscitar "des de dalt", per intentar aglutinar, desvetllar interessos, crear identitat i consens en poblacions desmembrades.

D'altres, en canvi, han intentat respondre a les demandes expressades pels moviments socials (sobre tot les AAVV).

Essencialment, els objectius que es van proposar als centres culturals en el moment de la ^{seua} creació van ser els següents:

- . Potenciar l'associacionisme amb un recolzament econòmic i d'infraestructura
- . Omplir un buit, pel que fa sobre tot a la difusió cultural, fer una política de creació de públics
- . Concentrar en un espai, accions i activitat culturals i socials

. Atendre necessitats en l'àmbit educatiu, tallerisme de temps lliure i educació permanent.

1. A Cerdanyola i Castelldefels va ser un petit nucli de persones (en èpoques i de característiques ben diferents) el qual es pot dir que va constituir l'impuls inicial del futur centre cultural que, d'altra banda, es va construir o rehabilitar per un compromís electoral.

En els dos casos però amb unes condicions d'infraestructura i un procés de definició d'objectius i posta en marxa d'un primer esboç de política cultural o sòcio-cultural totalment diferents.

Cerdanyola és, dels centres estudiats, el que ha sigut més capaç d'anar definint una política cultural, a partir de l'existència del centre com a espai, que s'ha constituït com a element aglutinador i que irradia propostes cap enfora, política que ha anat perfilant al llarg del anys, i que recull les demandes provinents de l'exterior.

El seu impuls s'ha basat en la premisa que la cultura es capaç de crear públics, promoure el sorgiment de creadors i generar llocs de treball (actualment treballen a l'Ateneu unes 60 persones). Aquesta hipòtesi primera, transformada en realitat amb el temps, ha fet que l'Ateneu aconseguís el recolzament total de l'Ajuntament, donant una considerable prioritat a la cultura al costat d'altres elements gairebé sempre considerats com a necessaris i immediats, i una autonomia de funcionament, que han fet possible el que és actualment: potser l'únic centre estudiat que té una política definida, durable, un volum notable d'activitats de qualitat, unes escoles artístiques especialitzades, amb un nombre considerablement elevat d'alumnes. Tot això fa que sigui un dels més interessants i compactes, fins i tot a nivell del nostre país.

A l'altre extrem, com deiem, el cas oposat de Castelldefels, que ha viscut etapes molt diferents, fins i tot conflictives, des la seva creació l'any 1973.

Amb un recolzament pràcticament simbòlic per part de l'Ajuntament, tant a nivell d'infraestructura, com de dotació de personal i de pressupost,

encara ara no ha sigut capaç o no ha tingut les condicions necessàries mínimes, per crear res més que un esboç confús de centre cultural, amb un procés molt desigual, amb poca continuïtat i qualitat i amb una imatge negativa vers l'exterior. Estem doncs a les antípodes del cas anterior. El voluntarisme, inclòs el del propi responsable del Casal, fa que aquest últim subsisteixi malgrat tot i que actualment vagi intentant petits projectes, més realistes i d'una qualitat acceptable.

2. Considerats aquests dos casos com extrems, el de Barberà i Ripollet, encara que amb dotacions materials i humanes molts diferents, poden representar en aquesta mostra, com en tants d'altres casos arreu del país, exemples de polítiques tendents sobre tot, més que al que podem anomenar política cultural, a una resposta d'educació permanent i de tallers de temps lliure. Aquesta diferenciació, que ara només esboçem aquí, la repredrem amb més extensió ulteriorment.

L'inici del Casal de Barberà va respondre a la següent situació: s'havia construït un edifici feia anys, sense cap ús assignat, fins que l'any 83 l'Ajuntament en va disposar com a seu del futur Casal, que era per la població una necessitat flagant.

El seu plantejament bàsic des del començament va ser, com hem dit, intentar paliar les necessitats a nivell d'educació permanent i de tallerisme de lleure, objectius que s'han anat consolidant i perfilant amb el temps, amb una millora de la qualitat.

El grau de cohabitació d'aquest Casal amb altres institucions fa palesa la confusió en quant a una política clara, i posa de relleu el poc nivell d'autonomia respecte a l'Ajuntament.

Paradoxalment, és l'únic centre estudiat que té un coordinador del Casal, com a única tasca específica (lloc de treball de molt recent creació).

A Ripollet, encara que l'edifici del Casal va ser comprat per l'Ajuntament per aquest objectiu i ampliat més tard amb la construcció dins la mateixa finca d'un Casal de joves es caracteritza, com a Barberà, per una política del mateix tipus. Una diferència important és la greu escassetat d'espai, i la mínima dotació de personal i pressupost, que arriba a posar en qüestió la pròpia subsistència del Casal com a tal, malgrat tots els voluntarismes possibles.

Les diferents etapes per les que ha passat el Casal no posan de relleu tampoc, com a Barberà, cap canvi substancial.

Els responsables, juntament amb un petit nucli de persones, fan que el Casal es mantingui i sigui, malgrat tot, com en d'altres casos, l'únic punt de referència d'activitats culturals públiques per la població.

En l'etapa actual, s'han fet convenis amb algunes entitats, poques (3 o 4 de les vint existents teòricament), ^{per} implicar més a la població i promoure més la seva participació, en opinió del responsable del centre. D'altra banda, les entitats participen a les reunions de la Junta de govern de l'Ajuntament.

3. El cas d'Esplugues presenta algunes característiques diferents als altres:

. En primer lloc, el fet que s'hagués construït un edifici expressament per a centre cultural, el que feia suposar dues coses: un disseny previ de l'espai (cosa que, com hem vist, no ha passat) i alhora i d'alguna manera com a conseqüència lògica, una planificació a nivell de la política cultural a partir d'aquest moment, o un canvi respecte de l'anterior.

L'edifici nou no ha aconseguit ni tan sols disposar de l'espai necessari per les activitats que ja es feien (s'ha de recórrer sovint a espais privats per la difusió cultural) i en quant a la rehabilitació de la antiga masia, també seu d'una part del casal, les escoles artístiques, tampoc han pogut concentrar les escoles ja existents.

.D'altra banda, l'Ajuntament renuncia a ser el programador de la difusió cultural, assumint la seva incapacitat de convocatòria i cedeix aquest paper a les entitats. Aquestes participen, com hem vist, a les reunions de la Junta de Govern de l'Ajuntament. L'única activitat "cultural", de fet lúdica, que s'ha reservat l'Ajuntament ha sigut l'organització de la Festa Major, i algunes altres coses menors.

En el cas d'Esplugues no s'ha analitzat el procés temporal del centre, donat que en aquest cas l'estudi es centrava en el nou edifici, de recent creació.

Cohabitació d'institucions

Un últim element que posa de relleu la barreja o la manca d'una veritable política cultural el constitueix el grau de cohabitació en el mateix espai dels centres culturals amb d'altres institucions, privades o públiques. En aquest sentit, la situació de Barberà és realment simbòlica (7 entitats conviuen dins el Casal, 2-3 als altres centres i 4 a Castelldefels).

III. LES ACTIVITATS REALITZADES ALS CENTRES CULTURALS

Ens referirem aquí a dos grans apartats que configuren l'essencial de les activitats que es realitzen als centres culturals: activitats de formació i activitats de difusió cultural.

1. Activitats de formació

Veurem sobre tot els tipus de cursos més consistents pels seus continguts i durada i la seva continuïtat temporal.

Pel que fa a escoles-tallers artístics, Cerdanyola i Esplugues disposen dels més consolidats, encara que sempre amb les diferències importants que situen Cerdanyola en un altre pla respecte als altres centres estudiats, per la política cultural en què està basat tot el que realitzen.

A Cerdanyola, després d'uns anys de tallers estables que han guanyat en qualitat i selectivitat dels alumnes per nivells, actualment funcionen quatre escoles artístiques: escola de Belles arts, escola de Teatre, escola de Dansa i escola de Música, la de més pes. En total, hi treballen 1.200 alumnes. La comparació amb el nombre d'alumnes respecte als altres centres (300-400) no requereix més comentaris.

Només a l'escola de Música hi ha 400 alumnes, que al finalitzar el curs, s'examinen al Conservatori, i segons sembla, amb un percentatge elevat d'aprovat.

Però el més important de les escoles artístiques de l'Ateneu de Cerdanyola, com hem vist en detall en l'anàlisi monogràfica, és la xarxa creada entre la formació, la difusió i la creació, el que posà de relleu una política coherent i compacta, sense elements que s'escapin o es quedin sense sortida o continuïtat, amb el grau de frustració que això pot su-

posar pels alumnes, a més de una falta de visió respecte el lligam entre els tres aspectes clau esmentats, i també la seva rendibilitat global.

A Esplugues, encara que a un altre nivell, les escoles artístiques tenen una qualitat i continuïtat acceptables, sobre tot la de ceràmica, molt antiga, i que com hem vist és l'imatge de marca i capdavantera a la població.

A Barberà s'han anat consolidant els cursos i s'han creat segons nivells per alguns d'ells. Però, mentre per una banda els alumnes de l'escola de Música, que és la que millor funciona, tenen un horitzó més clar, els altres pateixen d'un cert buit pel que fa a la seva continuïtat, després del primer nivell. I en aquest sentit hi ha dos criteris: en alguns casos, seguir l'exemple de l'escola de Música, i en d'altres es considera que els cursos són purament d'iniciació i que aquesta és l'única feina que ha de fer un centre cultural de les seves característiques. Aquest últim criteri està molt extès en d'altres centres culturals.

A Ripollet es fan uns cursos poc estables, dels quals no s'ha pogut aconseguir més informació.

Pel que fa a Castelldefels, la seva situació ha sigut comentada en altres apartats, i creiem que no és necessari insistir-hi.

2. Difusió cultural

A Cerdanyola hi ha una programació estable i de qualitat (segons l'anàlisi feta de la mateixa), que podem resumir així:

Música - 14 concerts anuals
 Dansa - 16 representacions anuals
 Teatre - 14 representacions anuals

El criteri d'avaluació segons l'assistència no és un criteri únic ni suficient però vàlid; i d'altra banda, és l'únic que es realitza en general al nostre país, quan s'han considera algú. Pel que fa a Cerdanyola, només disposem de xifres globals d'assistència als espectacles per branques, però no disposem de la informació suficient per relacionarles amb el nombre d'espectacles realitzats i extreure'n una mitjana.

L'única xifra que podem avançar és que els espectacles realitzats durant l'any han atret al voltant de 100.000 persones.

A un altre nivell, hi ha una programació d'exposicions, molt diverses de contingut; la majoria pertanyen al que podríem anomenar de divulgació de temes diversos, i una minoria són exposició d'arts plàstiques. S'han fet 19 exposicions anuals, de 15 a 30 dies de durada, amb una mitjana d'assistència de 700 persones però amb molta dispersió. O sigui que el que podem dir és que hi ha hagut una assistència global a les exposicions de unes 12.000 persones en un any.

Respecte a Esplugues no disposem de dades de programacions estables. Disposem només d'una valoració de l'assistència als actes programats en conjunt, que apleguen de 150 a 200 persones de mitjana.

A Ripollet es pot destacar la realització del Festival de jazz, molt recent, però molt valorat pels responsables del centre. Es realitza durant dos mesos i es fan 6 concerts. La mitjana d'assistència és de 100 persones.

De la programació estable de Barberà es pot destacar el Cicle de Teatre de Tardor, també molt recent, que suposa 6 representacions durant 3 mesos. La mitjana d'assistència és de 200 persones.

Pel que fa a Castelldefels, encara que no hi ha realment una programació estable, es pot citar el cine forum, amb una assistència mitja de 200-300 persones.

Constatem, com a resum, no solament la manca d'una política de base, orientadora de les activitats de formació i de difusió cultural, sinó a més una pobresa flagant a nivell quantitatiu. Cerdanyola segueix sent un altre món dins l'univers analitzat.

IV. DOTACIÓ DE PERSONAL I PRESSUPOSTÀRIA DELS CENTRES CULTURALS

1. Dotació de personal

Les dades sobre la dotació de personal dels centres culturals, encara que són bastant incomplertes en molts casos -segueix sent difícil aconseguir informació d'aquests tipus dels Ajuntaments-, poden ajudar a completar els seus perfils. És a dir, l'importància que dona el Consistori als centres culturals es veu més clarament reflectida en les dotacions acordades que en el discurs ideològic- polític.

Si agrupem en un quadre-resum el personal que treballa als centres estudiats i els separem en dos grups -gestió/administració i docent-, obtenim les dades següents:

	Gestió/Administ.	Docent
Cerdanyola	6	54
Esplugues	3	10
Ripollet	3	10
Castelldefels	2	-
Barberà	-	-

En termes més específics, el personal de gestió/administració de Cerdanyola el componen 1 coordinador de l'Ateneu, 2 administratiu i 3 conserges. En quant al personal docent, hi treballen 54 professors (5 dels quals són també coordinadors de diferents àrees artístiques).

D'aquestes 60 persones, 3 son funcionàries, 7 tenen un contracte laboral indefinit; les 50 restants tenen un contracte parcial de 9 mesos complementat amb 3 mesos d'atur. Com podem observar, tot el personal té garantida la continuïtat laboral, que evidentment ha de repercutir en la continuïtat de les tasques que realitzen.

Aquest cas pot ser un exemple del que diu el coordinador d'aquest Ateneu, que la cultura crea llocs de treball i que no ha de ser necessàriament deficitària.

Però fins i tot amb aquesta xifra elevada de personal, comparada amb la dels centres culturals restants, els responsables assenyalen dos problemes:

- la manca d'especialització del personal
- i la manca general de personal. Això fa que, com a la resta del centres estudiats, aquesta manca s'hagi de suplir amb més hores de treball i el treball voluntari de persones lligades al centre, sense retribució per la seva col.laboració.

A Esplugues treballen al Casal 13 persones, amb contractes i dedicacions molt diverses. Per la gestió i el manteniment hi ha 3 persones (el coordinador del Casal, 1 administratiu i un conserge). El personal docent està compost per 10 persones, una de les quals és funcionària.

A Ripollet hi treballen 3 persones en la gestió (1 coordinador i 2 administratius, amb contracte laboral). No hi ha conserge, el que suposa que el propi coordinador és l'encarregat d'obrir i tancar el Casal. El personal docent consta de 10 persones, que treballen de mitjana 3 hores setmanals. En un futur pròxim, està previst que s'encarregui de la tasca docent una empresa especialitzada.

El grau tan elevat de cohabitació d'institucions al Casal de Barberà no ens permet de donar xifres fiables (vegis, en l'apartat monogràfic, una simple aproximació).

Finalment, a Castelldefels, només hi treballa el propi coordinador i un conserge mitja jornada.

2. Dotació pressupostària

Aquest apartat, que podria proporcionar elements molt reals, materials en el sentit més propi, presenta moltes dificultats, a causa del propi funcionament dels Ajuntaments encara actualment en aquest aspecte.

Pel que fa a l'anàlisi comparativa entre les xifres globals dedicades a cultura, dotació pressupostària dels centres culturals, comparació de les diverses estructures dels pressupostos, etc. no s'han pogut realitzar.

Fem, malgrat tot, en el quadre següent, el resum de les dades obtingudes, que evidenciaran millor els buits existents:

	N. habit.	Pressupostos		
		Global Ajunt.	Àrea Cultura	Casal
Castelldefels	32.000	3.414.000.000	47.001.000(±)	1.180.000
Esplugues	48.000	-----	39.350.000(1)	-----
Ripollet	26.235	1.637.014.995	30.825.000	-----
Barberà	30.000	1.365.902.000	-----	33.773.000 (2)
Cerdanyola	50.000	3.380.500.000	155.618.000	87.752.789

Dades de 1990

(1) No inclou els sous del personal

(2) No inclou els sous del personal ni el manteniment

Com es pot veure, és impossible analitzar aspectes fonamentals, com ara:

- el % del pressupost de Cultura respecte al pressupost global de l'Àjuntament
- el pes del pressupost del centre cultural dins l'Àrea de Cultura
- la xifra de despeses en cultura per habitant/any, etc.

Intentarem, si més no, comentar algùn aspecte de cada un dels pressupostos dels centres culturals particulars, ja que les comparacions no són possible. Es tracta de comentaris elementals, que no permeten una major elaboració, que a més tractarem elements diferents en cada cas, en funció de les poques dades disponibles.

Cerdanyola - Amb un pressupost global de l'Àjuntament semblant al de Castelldefels i una població molt més elevada, per exemple, a Cerdanyola es dedica un 4,6% al departament de Cultura i un 2,6% a l'Ateneu, de forma autònoma respecte a aquest últim departament. Això significa, de forma global, com a mínim el triple del de les altres poblacions i centres culturals.

En total doncs, a Cerdanyola es dedica a les activitats culturals un 7,2% del pressupost global de l'Àjuntament. Això posa de relleu una vegada més l'opció per la cultura de l'actual Consistori, que el situa a una gran distància dels altres que hem analitzat.

Esplugues - En el pressupost dedicat a l'Àrea de Cultura i Joventut, no es diferencia el que va destinat al Casal, perquè de fet es dona una barreja en les activitats, barreja de polítiques, d'espais, etc.

Tampoc s'inclouen aquí els pressupostos de les Escoles artístiques.

L'únic comentari, que a més resulta poc relevant senzillament perquè és el que passa en multitud de poblacions, és l'alt percentatge dedicat a la Festa Major i altres festes (en aquest cas, al voltant del 40% del pressupost de l'Àrea). Amb la qual cosa no descobrim res de nou.

Barberà - Encara que disposem del pressupost dedicat al Casal (que tampoc inclou els sous del personal i les despeses de manteniment), és impossible fer cap anàlisi de l'estructura del pressupost dedicat a activitats culturals, perquè aquestes estan incloses dins el pressupost del Patronat municipal de Benestar social, amb tot el que això implica de barreja d'activitats molt diverses.

Ripollet - També en aquest cas, el pressupost del Casal està inclòs en el del Patronat de Cultura i Joventut, impeding qualsevol anàlisi més específica.

Castelldefels - Situant en un extrem Cerdanyola, a una zona intermitja les tres altres poblacions amb pressupostos globals i d'activitats culturals semblants, veiem a l'altre extrem que a Castelldefels es dediquen 1.180.000 pessetes anuals per les activitats del Casal. Sobren comentaris.

V. ALGUNS ELEMENTS DE REFLEXIÓ

1. Hem vist en els capítols anteriors, una tipologia de centres que, com vam decidir a l'iniciar l'estudi, hem anomenat de forma genèrica "culturals", encara que en la realitat adoptin altres noms (ateneu, casal, ...).

La denominació és en sí mateixa ambigua i confosa, com ho són de fet les realitats que hi ha al darrera, cosa de la qual n'erem concients al triar-la. De fet, pels seus continguts, hi ha centres socials, centres socio-culturals, etc. Ens ha servit,, senzillament, com a eina de treball; més endavant veurem una valoració d'aquest tema.

La realitat d'aquests centres ha donat lloc a un gran fragmentació de models i a una excessiva improvització de continguts i funcions. Tot això es pot entendre per l'inexistència d'un marc que hagués permès dissenyar centres en funció d'uns objectius clars i perfectament definits.

Apareix doncs la necessitat de trobar models endògens com a resposta a les necessitats locals, a fi d'anar donant coherència i rendibilitat social i cultural a la multiplicitat de configuracions existents.

El conjunt de les polítiques que han dut a terme els centres que hem anomenat "culturals" ha tingut com a objectiu bàsic la socialització i, per tant, ha pretès un resultat compensatori: necessitat de redistribució de recursos, defensa del principi d'igualtat d'oportunitats, lluita permanent per aconseguir una democràcia real, etc., intentant sempre superar els desequilibris generats per la societat. Així doncs, organització, capacitat d'opinió, informació són les característiques de la participació i els objectius d'una política social, com a instruments de transformació social.

2. Els reptes actuals: participació versus creació. Els centres polivalents com a transició cap els centres culturals

No és sorprenent el fet que en una democràcia jove com la nostra hi hagi polítiques culturals que confonguin i barrejin conceptes tan diversos com participació i creació, que és actualment un dels temes clau de discussió i reflexió entorn a aquesta problemàtica.

Tenint en compte el que hem definit com a política social, participativa, hem de veure ara que les polítiques culturals, encara que tenen el mateix punt de partida de democràcia i participació, tenen plantejaments diferents. Es tracta, en aquest cas, d'un objectiu individualitzador. O sigui, es parteix de la base de la resposta individual o col·lectiva (com a suma d'individus) enfront d'una proposta determinada. Per això cal situar les polítiques culturals sota el signe de la creació.

Les polítiques culturals, en definitiva, tendeixen a articular elements que diferenciïn als ciutadans en funció de les seves inquietuts, aptituds i actituds, i per tant, no es refereixen a necessitats bàsiques sinó a possibilitats bàsiques.

Ara bé, la realitat del país, al contrari del que podem veure en molts països europeus, fa encara teòriques i utòpiques aquestes anàlisis, en la mesura que no existeixen les infraestructures necessàries per un funcionament correcte de les polítiques socials i, per tant, les premisses per accedir a les polítiques culturals.

Des d'aquest punt de vista, cal analitzar les accions que es realitzen sota el nom de polítiques sòcio-culturals, i que poden conceptualitzar-se com aquelles que afronten la realitat social amb mecanismes culturals.

La teoria de la sòcio-cultura segueix sent encara el mite de les polítiques dels serveis personals dels Ajuntaments. En tot cas, és necessari replantejar-la i situar-la en el context de les polítiques culturals -lloc que els correspon per les seves finalitats-, i entendre-la i utilitzar-la estrictament com el que és: l'estratègia adequada per a dissenyar un espai de tro-

bada, interacció i consens entre els impulsos emergents i descendents del desenvolupament cultural d'una comunitat.

L'eina adequada per a dur a terme aquesta política és el centre polivalent, entès com el que és capaç de convertir-se en receptacle de les demandes susceptibles de ser orientades cap a sortides culturals. Pel que fa a la polivalència, l'accent recau sobre tot en la flexibilitat de l'estructura i les funcions, més que en la de l'espai, també necessària.

De tota manera, s'ha de tenir en compte el caràcter genèric i no especialitzat del centre polivalent, que hauria d'estar més interessat pels processos que per l'obtenció de resultats, que és la característica que defineix als centres culturals.

En definitiva, el centre polivalent té al nostre país un espai fonamental en la transició de les identitats col·lectives a les creatives, en la inserció comunitària de les noves tecnologies que afecten fins i tot el sustracte epistemològic de la pròpia percepció cultural i que, sens dubte, han de ser integrades en projectes culturals i estratègies de desenvolupament més amplis.

ANEXES

CENTRES CULTURALS PÚBLICS

Adressa: NOM DEL CENTRE:
 D.P.:
 Municipi:
 Telèfon:

Nom del responsable: Càrrec:

1. Horari d'obertura

	HIVERN		ESTIU	
	MATI	TARDA	MATI	TARDA
Dilluns/divendres				
Dissabtes				
Diumenges				

2. Vacances Observ. s/ horari: Hores setmanals:

2. Tipus d'espais disponibles

	<u>N. sales</u>	<u>Total m2</u>	<u>Usos habituals</u>
. Sales d'actes			
. Espais de trobada			
. Sales d'ús específic			
. Sales d'ús polivalent			
. Oficines i espais d'ús intern			
Total			

4. Característiques de les Sales d'actes

	<u>Sala 1</u>	<u>Sala 2</u>
Nombre de localitats		
Espai escènic		
Amplada boca		
Fondària total		
Alçada teler		

5. Recursos de l'equipament

Equip de so	Forn de ceràmica
Equip de llum	Laboratori fotogràfic
Piano	Emisora radiofònica
Projector cinema	Nombre camerinos
Equip de vídeo complet	Altres

6. Dotacions públiques amb les que comparteix l'edifici

Nom:

Grau de cohabitació:

7. Personal

<u>Càrrec/Funció</u>	<u>N. Dedicació</u>	<u>Relació contractual</u>
----------------------	---------------------	----------------------------

Col.laboradors esporàdics:

8. Activitats any 19

<u>N. anual d'activitats</u>	<u>Assistència</u>	<u>Edat majori</u>
<u>Pròpia Colab. Extern F.Major</u>	<u>mitjana</u>	<u>tària usuar</u>

Espectacles:

- . Projeccions cinema
- . Represent. teatrals
- . Folklore
- . Ballet/Dansa contem.
- . Música tradic.clàss.
- . Música moderna
- . Parateatrals
- . Altres:

Cursets/Tallers:Homes Dones

- . Audiovisuals
- . Arts plàstiques
- . Arts interpretatives
- . Idiomes-educac. adults
- . Aprenent.domèstics
- . Aprenent.professionals
- . Esportius
- . Altres:

	N. anual d'activitats		Assistència	Edat majorit	
	<u>Pròpia</u>	<u>Colab. Extern F.M.</u>	<u>mitjana</u>	<u>usuaris</u>	
				<u>Homes</u>	<u>Dones</u>
. Conferències-cicles culturals-debats					
. Exposicions					
. Festes-actes socials					
. Manifest. esportives					
. Sortides-visites-excursions					
. Utilització no cult.					
. Altres					

9. Entitas i grups que tenen relació amb el Centre

<u>Nom</u>	<u>N. aprox. membres</u>	<u>Forma jurídica</u>	<u>Activitat</u>	<u>N. actes organitz. al Centre</u>	<u>Fora</u>
------------	--------------------------	-----------------------	------------------	-------------------------------------	-------------

10. Ambit geogràfic dels usuaris habituals

Barri/Poble
 Resta municipi
 Resta comarca
 Altres

11. Llengua dominant dels usuaris habituals

Castellà:

Català:

12. Pressupost d'ingressos i despeses aproximat del Centre (Ptes.)

<u>Ingressos</u>		<u>Despeses</u>	
Quotes i taxes per serveis		Personal	
Transferències Ajuntament		Activitats	
Transferències altres admin.		Manteniment/Subm.	
Aportacions sector privat		Transfer./Subv.	
Altres		Inversions	
		Difusió	
		Altres	
Total	_____	Total	_____
<u>Diferència:</u>			

Observacions s/ pressupost:

Gestió: Ajuntament Area Cultura/ Subvencions Area Cultura

13. Any inaguració del Centre

ESQUEMA D'ENTREVISTA ALS DIRECTORS DELS CENTRES CULTURALS

1. Disseny, objectius quan es va crear el centre. Etapes històriques. Adequació a la demanda real
 - . Any de creació del centre
 - . Definició dels objectius generals i de les estratègies definides en el moment de la creació. Evolució temporal
 - . Procés de disseny i creació, si va existir, o circumstàncies que van decidir la creació del centre
 - . Etapes històriques: a què respon cada una d'elles
 - . Adequacions posteriors a la creació del centre respecte als objectius fixats i a la demanda detectada

2. Característiques socio-econòmiques i culturals de la població del municipi. Forces polítiques. Grups de pressió.

3. Elements per la definició del centre
 - . Estatut jurídic i paper dins l'administració local
 - . Grau de polivalència
 - . Grau de cohabitació amb altres entitats públiques o privades
 - . Animació socio-cultural/creació artística
 - . Paper del director: càrrec i dedicació. Currículum professional
 - . Evolució del centre en funció dels diferents directors
 - . Paper dels mass media locals al centre
 - . Formació del personal tècnic
 - . Paper del voluntariat

4. Activitats del centre: formació i difusió cultural
 - . Tipologia de les activitats de formació estable
 - . Política de formació estable. Finalitats i objectius en cada etapa històrica.

- . Nombre i tipologia del usuaris dels cursos. Evolució temporal
- . Avaluació assistència
- . Activitats de difusió cultural
- . Nombre i tipologia dels assistents segons tipus d'activitat
- . Avaluació assistència
- . Política de suport a la creació artística
- . Política de creació de públics
- . Grau d'integració de les diverses activitats (formació i difusió)

5. Gestió. Organització interna. Dotació pressupostària

- . Tipus de gestió. Grau d'autonomia del centre
- . Pressupost anual del centre. Evolució temporal
- . Pressupost global de l'Ajuntament, l'Àrea de Cultura i el centre cultural
Anàlisi comparativa.
- . Estructura del pressupost del centre
- . Política d'ingressos
- . Esponsoratge
- . Instruments de control i avaluació
- . Organigrama del personal. Adequació/formació del personal als llocs de treball que ocupen

6. Associacionisme

- . Nombre d'entitats existents al municipi. Nombre de socis i valoració de les seves activitats. Evolució temporal
- . Nombre d'entitats que colaboren amb el centre. Política de convenis

7. Estructura espacial

- . Disseny previ o adequació a un espai preexistent
- . Adequació espai/activitats. Remodelacions posteriors
- . Priorització de les activitats segons espais disponibles

8. Perspectives de futurs. Projectes